

A szelkup adnominális és predikatív birtokos szerkezetekről

A birtoklás kifejezésének nyelvi megvalósulása a nyelvészeti kutatásoknak már régóta fontos témája. Így az utóbbi időben is számos szerző foglalkozott ezzel a kérdéskörrel, mint pl. Clark 1978, Stassen 2001, 2009, Koptevskaja-Tamm 2001, 2002 stb. Mivel ez a téma szinte kimeríthetetlen, e bevezetőben nem fogok ki térni az általános problematikára, hanem csak egy rövid tipológiai összefoglalót adok a szerkezetekről.

Ugyan sokan és sokszor foglalkoztak már az uráli nyelvek birtokos szerkezeteivel (lásd pl. Kangasmaa-Minn 1984, 1993, Bartens 1991, Inaba 1998, Winkler 2003, Honti 2007, Kozmács 2008 stb. írásait), mégsem mondhatjuk, hogy a téma tipológiai szempontból már teljesen fel lenne tárva. Erre természetesen ebben a munkában én sem vállalkozom.

A birtoklás kifejezésének tipológiai bemutatásakor alapvetően két szempontot szokás vizsgálni, egy szemantikait és egy formálisat, azaz a szerkezet felépítését. E munkában én a szerkezetek formájára fogok koncentrálni, a szemantikai kérdéseket csak érintőlegesen említem meg.

A formális alapú csoportosítás általában aszerint történik, hogy milyen szerkezettel kódolja a nyelv a birtoklást. Ennek alapján az alábbi két főcsoport különíthető el: a predikatív és az adnominális, azaz névszói szerkezettel kifejezett birtoklás. Az alábbiakban először a predikatív szerkezeteket veszem szemügyre.

1. Predikatív birtokos szerkezetek

A predikatív szerkezettel kifejezett birtoklás jellegzetessége, hogy a mondat mindenképpen tartalmaz egy igei predikátumot. Ennek a csoportnak a mondat állítmánya alapján további alcsoportjait különíthetjük el (lásd pl. Stassen 2001: 954 vagy Stassen 2009 és az ott megtalálható további irodalmat). Beszélhetünk ún. tranzitív konstrukcióról, amelyben a birtokviszonyt egy tárgyias igével lehet kifejezni, valamint egy olyan szerkezetről, amely alapvetően egy egzisztenciális kifejezésre épül. Ennek az intranzitív szerkezettel kifejezett birtoklásnak további alcsoportjai is vannak. Az alcsoportok annak alapján különböztethetők meg, hogy a birtokos hogyan van kódolva. Ennek alapján az alábbi alcsoport-

tokat különböztetjük meg: genitívuszi szerkezet, lokatívuszi szerkezet, topik szerkezet, valamint kódolatlan szerkezet. Az uráli nyelvekre a genitívuszi (pl. mordvin) és a lokatívuszi (pl. finn, magyar stb.) szerkezet a jellemző, de ahogy e cikkben kifejtem, az uráli nyelvek adatai alapján fel kell tételezni egy újabb csoportot. Ebben a típusban a birtokos állhat alanyesetben is.

A szelkupban a predikatív birtoklás intranszitiv szerkezettel fejezhető ki. Ebben a mondattípusban az állítmány szerepét a létige (*εεqo*) tölti be, hiszen speciális egzisztenciális ige nem létezik a szelkupban. A birtokos kódolása kétféleképpen fejezhető ki. Az egyik szerkezet típusban a birtokos egy lokatívuszi NP, azaz a birtokos lokatívuszi esetragot vesz fel vagy állhat lokatívuszi névutóval. Ugyanakkor találhatunk olyan ritkábban használatos szerkezeteket is, amelyekben a birtokos kódolatlan marad.

A szelkup mondatokra jellemző, hogy ha a szöveggörnyezetből kiderül, hogy ki a birtokos, akkor azt a beszélő általában már nem jelöli ismételtlen a mondatban, erre pusztán a birtokszón kötelezően szereplő birtokos személyrag utal. Ha a birtokos mégis megjelenik a mondatban, akkor viszont rendszerint lokatívusszal kódolva. Először azokat a szerkezeteket mutatom be, amelyekben a birtokos alanyesetben áll.

1.1. Alanyesetben álló birtokos

Ahogy fentebb említettem, ez egy ritkábban használt típus, amelyre csak az északi nyelvjárásokban találtam példát. Erre a szerkezet típusra az a jellemző, hogy a mondat grammatikai alanya a birtok, amelyen kötelezően megjelenik az birtokos számára és személyére utaló birtokos személyrag. A birtokos kódolatlan, azaz alanyesetben áll, és a mondatkezdő pozíciót foglalja el, amelyet a birtokot kifejező NP követ. A mondatot a létige (*εεqo*) megfelelően ragozott alakja zárja. Az igtét számban és személyben a birtokkal kell egyeztetni.

(1) Északi nyelvjárás csoport, taz nyelvjárás (Erdélyi 1969: 31/a)

POSSESSOR	POSSESSUM	COPULA
<i>ukkir qup</i>	27 <i>kanak-ti</i>	<i>e-ηa</i>
egy ember	27 kutya-3SG _{PX}	van-Co.3SG
‘Egy embernek 27 kutyája van.’		

Erre a szerkezet típusra jellemző az is, hogy a birtokos igen gyakran nincsen kitéve a mondatban. Ezt azzal lehet magyarázni, hogy a beszélő rendszerint a birtokost az előző mondatban már megnevezte, így elégséges erre a birtokon szereplő birtokos személyraggal utalni.

- (2) Északi nyelvjáráscsoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 8/1–2)

[POSSESSOR]		POSSESSUM	COPULA
<i>ira</i>	<i>ili-mpa.</i>	<i>šitti näl'a-ti</i>	<i>ε-ppinti</i>
öreg.ember	él-PST.NAR.3SG	kettőlány-3SG _{PX}	van-LATENT.PST.3SG

‘Élt egy öreg ember. Volt két lánya.’

Ezt a szerkezetet az egzisztenciális tagadó igével (*čäänkiqo*) kell tagadni. A tagadó mondat szerkezete pontosan ugyanúgy épül fel, mint az állító mondaté, tehát a birtokos alanyesetben áll, a birtok birtokos személyranggal van kódolva. A mondat záró pozícióját pedig a tagadó egzisztenciális ige foglalja el. Láthatjuk tehát, hogy az állító és a tagadó szerkezet aszimmetrikus, hiszen a tagadás nem a standard tagadásban használatos tagadó partikulával (*ašša*) történik.

- (3) Északi nyelvjáráscsoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 22/3)

<i>a imaqota</i>	<i>qəəli-ti</i>	<i>čäänka</i>
de öreg.asszony	hal-3SG _{PX}	NEG.EX.3SG

‘De az öregasszonynak nem volt hala.’

- (4) Középső nyelvjáráscsoport, parabel nyelvjárás (Bekker 1995: 85)

<i>man ija-m</i>	<i>t'anga</i>
1SG fiú-1SG _{PX}	NEG.EX.3SG

‘Nincsen fiam.’

A tagadó mondatokra szintén az jellemző, hogy a birtokos ritkán szerepel explicit a mondatban, erre leginkább a birtokon szereplő birtokos személyrag utal. Ez minden esetben kifejezhető így, ha a szövegben szerepelt már a birtokos, hiszen ilyenkor elég az utalás erre. Szintén nem szükséges a birtokos kitétele, ha ez egyébként személyes névmás lenne.

- (5) Északi nyelvjáráscsoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1980: 365)

<i>ɔtā-l</i>	<i>čäänka</i>
rén-2SG _{PX}	NEG.EX.3SG

‘Neked nincsen rénszarvasod. [Rénszarvasod nincsen.]’

1.2. Lokatívusszal kódolt birtokos

A lokatívusszal kódolt birtokos kifejezés gyakran fordul elő a szövegekben, a déli és az északi nyelvjárásokban csak erre a típusra találtam példákat. Az északi nyelvjárásokban ez a szerkezet gyakran fordul elő akkor, ha a szövegben már szerepelt a birtokos, de ennek ellenére a beszélő ezt esetleg nyomatékosítás céljából megismétli. Nagyon gyakori, hogy a birtokosra ilyenkor csak egy lokatívuszban álló névmás utal, de az is előfordul, hogy a beszélő ismét kiteszi a névszót.

A szelkup nyelvjárások között különbség mutatkozik a tekintetben, hogy pontosan hogyan kódolják a birtokost. Addig, amíg az északi nyelvjárásokban egy névutós szerkezet (PP) szerepel, a déli és a középső nyelvjárások esetraggal látják el a birtokost. Először a tazi nyelvjárási adatokat mutatom be.

A tazi szelkupban a birtokost egy névutós PP fejezi ki, amelynek a feje a *miqin* lokatívuszi névutó. A névutó előtt szereplő névszó vagy névmás birtokos esetben kerül. Ahogyan az alábbi példamondat szemlélteti ezekben a szerkezetekben igen gyakran nem a szokásos SOV, hanem SVO szórend szerepel.

- (6) Északi nyelvjárás csoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 20/2)

təp-i-n miqin ε-ppani iija-ti.
 3SG-EP-GEN PP_{Loc} van-PST.NAR.3SG fiú-3SG_{Px}
 ‘Neki volt egy fia.’

A nem-északi nyelvjárásokban a birtokos nem egy PP, hanem egy lokatívuszi esetraggal kódolt NP. A két nyelvjárás csoportban ez egy igen markáns különbség. Míg az északi nyelvjárásban csakis a névutó használható a birtokos szerkezet birtokosának a jelölésére, addig ezt a déli nyelvjárásokban csakis az esetraggal lehet kódolni, a névmás nem fordul elő. Ez vonatkozik azokra a mondatokra is, amelyekben a birtokos névmással van kifejezve, de azokra is, amelyekben névszóval. A déli és középső nyelvjárásokban is a létige tölti be az állítmány szerepét.

- (7) Középső nyelvjárás csoport, parabel nyelvjárás (Bekker 1995: 85)

amdəlgu-nan naagur ii-de ee-ndaa-det
 cār-LOC három fia-3SG_{Px} van- LATENT-3PL
 ‘A cárnak volt három fia.’

- (8) Ket szelkup (Bykonja 2005: 308a)

čičče-w-nan ε-ss-an šitte ii-da
 báty-1SG_{Px}-LOC van-PST-3SG kettő fia-3SG_{Px}
 ‘A nagybátyámnak volt két fia.’

Ahogy az alábbi példamondat szemlélteti, olyan példákat is találhatunk, amelyekben a mondat állítmánya egyáltalán nem szerepel. Ez a típus az összes nyelvjárásban előfordul, most egy középső szelkup nyelvjárásból származó példával szemléltetem.

- (9) Középső nyelvjárás csoport, ob nyelvjárás (Bajdak et al. 2010: 141/14b)

tab-nan naagur nee-t
 3SG-LOC három lány-3SG_{Px}
 ‘Neki három lánya (van).’

Ahogy a fenti mondatok szemléltetik, a birtokszón általában megjelenik a birtokos személyrag, ugyanakkor, ahogy ezt az alábbi tagadó mondat illusztrálja, vannak olyan példák, amelyekben a birtokszó jelöletlen marad. Annak tisztázása, hogy milyen körülmények között lehet avagy kell elhagyni a birtokos személyragot, további kutatásra szorul.

A tagadó szerkezetekben ebben az esetben is a tagadó egzisztenciális igét kell használni, amely általában a mondatvégi pozíciót foglalja el, és számban, valamint személyben a birtokkal kell egyeztetni. A birtokos, illetve a birtok megformálásában nem történik semmilyen változás.

- (10) Középső nyelvjárás csoport, Ob nyelvjárás (Bajdak 2010: 138/2)

tab-la-nan el'maad-la tanġu-z-at
 3Sg-PL-LOC gyerek-PL NEG.EX-PST-3PL
 'Nekik nem voltak gyerekeik.'

- (11) Északi nyelvjárás csoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 20/3)

ima-n miġin ira-ti čäñġi-mpa, a iija-ti
 nő-GEN PP_{Loc} öreg.ember-3SG_{Px} NEG.EX-PST.NAR.3SG de fiú-3SG_{Px}
kīpa ε-ppa
 kicsi van-PST.NAR.3SG
 'Az asszonynak nem volt férje, a fia pedig kicsi volt.'

Bekker és munkatársai (2005: 240) megfigyelése szerint, az Ob-nyelvjárásokban a tagadó egzisztenciális ige helyett állítmányként használható az orosz eredetű *ńetuwa* partikula is. Ennek a tagadósónak a pontos viselkedését sajnos megfelelő példaanyag hiányában egyelőre nem tudom részletesebben megvizsgálni.

- (12) Középső nyelvjárás csoport, Ob nyelvjárás (Bekker et al. 2005: 240)

man-nan ńetuwa ńaja-m
 1SG-LOC NEG kenyér-1SG_{Px}
 'Nincsen kenyerem.'

Megállapíthatjuk tehát, hogy a nem-északi szelkup nyelvjárásokban a birtokos tipikusan lokatívuszraggal kódolt, a birtok pedig birtokos személyraggal jelölt. A mondat állítmánya az affirmatív mondatokban a létige, míg a tagadó mondatokban a tagadó egzisztenciális ige. Az alábbi táblázat a szelkup nyelvjárásokban előforduló állító és tagadó predikatív mondatok szerkezet típusait foglalja össze.

A birtokos kódolása	Mondat	északi nyelvjárások	déli és középső nyelvjárások
Alanyeset	állító	$(PoR_{Nom}) + PoM_{Px} + létige$	$(PoR_{Nom}) + PoM_{Px} + létige$
	tagadó	$(PoR_{Nom}) + PoM_{Px} + NEGEX$	$(PoR_{Nom}) + PoM_{Px} + NEGEX$
Lokatívusz	állító	$PoR + Pp_{Loc} + létige- + PoM_{Px}$	$PoR_{Loc} + létige- + PoM_{Px}$
		$PoR + Pp_{Loc} + PoM_{Px} + létige$	$PoR_{Loc} + PoM_{Px} + létige$
	tagadó	$PoR + Pp_{Loc} + PoM_{Px} + NEGEX$	$PoR_{Loc} + PoM_{(Px)} + NEGEX$ $PoR_{Loc} + \textit{netuwa} + PoM_{Px}$

1. táblázat *Szelkup predikatív birtokos szerkezetek típusai*

2. Névszói szerkezettel kifejezett birtoklás

A névszói birtokos szerkezetek két fő tagja a birtokos NP és a birtokot kifejező NP. A közöttük lévő viszony többféleképpen kódolható. Annak alapján, hogy ez a viszony hogyan kerül kifejezésre, az alábbi csoportokat különböztethetjük meg: a) kódolatlan viszony (juxtaposition), b) prepozícióval jelölt viszony, c) kapcsoló névmással jelölt viszony, d) az NP fejen jelölt viszony, e) az NP módosítóján jelölt viszony és f) kettős kódolású szerkezetek. (A típusokról és azokat megvalósító nyelvekről bővebben lásd Koptevskaja-Tamm írásait). Az alábbiakban csak azokat a szerkezeteket veszem részletesen szemügyre, amelyek a szelkupban előfordulnak.

A szelkup szerkezetekről megállapíthatjuk, hogy ezekben a szerkezet feje mindig a záró pozíciót foglalja el. A módosító névszó vagy névmás, de akár el is maradhat a szerkezetből. A szelkupban a következő szerkezeteket figyelhetjük meg: módosítón jelölt viszony és a fejen jelölt viszony. Ahogy alább látni fogjuk, egyes szerkezeteket a kettős jelölésű csoportba is besorolhatunk.

2.1. A módosítón jelölt birtokos viszony

A szelkupban a leggyakoribbak azok a birtokos szerkezetek, amelyekben a birtokviszony a módosítón jelölt. A fejen szerepel birtokos személyrag. Ebben a szerkezetben a birtokos kifejezhető névmással és névszóval is, ugyanakkor ha a birtokos harmadik személyű névmás, akkor csak ez a szerkezet használható. A módosító jelölője a birtokos eset. Nézzünk néhány példát:

(13) Északi nyelvjárascsoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1980: 187)

təpi-n *alako*
3SG-GEN csónak
'az ő csónakja'

Ahogy az alábbi példamondatok szemléltetik, a birtokos felvehet birtokos személyragot, azonban ebben az esetben ez vagy egy másik birtokviszonyra utal, vagy pedig anaforikus szerepe van, mint az alábbi példamondatban.

- (14) Északi nyelvjárás csoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 11/116)
tuliñ-ńa na il'ča-n-ti mcoɬ-ti.
 jön-Co.3SG ez öreg.ember-GEN-3SG_{PX} sátor-ILL
 'Elment ennek az öreg embernek a sátráig.'

2.2. A fejen jelölt birtokviszony

Abban az esetben, ha a birtokos nem névszóval vagy harmadik személyű névmással van kifejezve, akkor a birtokviszonyt a fejen is kell jelölni. Tekintettel arra, hogy az első és a második személyű névmások alany- és birtokos esete alakilag megegyezik, a szerkezet értelmezhető úgy is, hogy a birtokos ugyanúgy, mint a fentebb bemutatott szerkezetben továbbra is birtokos esetben áll. Ha ezt így értelmezzük, akkor kettős kódolásról kell beszélnünk. Nézzünk példákat erre a szerkezetre.

- (15) Északi nyelvjárás csoport (Kuzmina-hagyaték, 7-es füzet, 151. mondat, MVS¹)
mat aal'ako-mi
 1SG csónak-1SG_{PX}
 'az én csónakom'

Ha a fenti mondatot összevetjük a (13) mondattal, akkor teljesen világosan látszik a két szerkezet közötti különbség.

A szelkupban nincsen birtokos névmás, ezt a szerepet a személyes névmás tölti be, amely azonban el is maradhat a szerkezetből. Ebben az esetben csakis a birtokos személyrag utal birtokosra. Ezt az alábbi mondat szemlélteti.

- (16) Északi nyelvjárás csoport, taz nyelvjárás (Kuznecova et al. 1993: 14/55)
onäk qos qu-lä-k, iija-m ili-ŋu.
 én.magam PTCL meghal-OPT-1SG fiú-1SG_{PX} él-IMP.3SG
 'Én magam meg is halhatok, csak a fiam éljen.'

Az Ob-nyelvjárásban első és második személyben kialakult a birtokos névmás is, azonban ez a szerkezeten nem változtat. Ebben az esetben a névmás a személyes névmás helyén áll, a birtok pedig ugyanúgy birtokos személyraggal jelölt: *mannani ii-m* [enyém fiú-3SG_{PX}] 'az én fiam' és *tannaani neńńa-la-l* [tied

1. A Kuzmina-hagyaték füzetei a Hamburgi Egyetem Finnugor Tanszékén találhatóak. Az MVS rövidítés az adatközlő akronímja.

nővér-PI-2SG_{PX}] ‘a te nővérid’ (Bajdak et al. 2010: 145/32a és 155/76). Történetileg a birtokos névmás visszavezethető a személyes névmás lokatívuszi esettel jelölt alakjára. Ezt a szerkezetet szemlélteti az alábbi mondat is.

(17) Középső nyelvjárás csoport, Ob nyelvjárás (Bajdak et al. 2010: 138/2)

tab-nan ara-t e-z-a peege
 3SG-LOC férj-3SG_{PX} van-PST-3SG császármadár
 ‘A férje egy császármadár volt.’

Erről a szerkezetről szintén azt mondhatjuk el, hogyha a névmást nem birtokos névmásnak, hanem a birtokosnak tekintjük, amely lokális esettel van kódolva, akkor a szerkezetet kettős jelölésűnek kell tekinteni. További igen érdekes korrelációként tekinthető az a tény, hogy mind az adnominális, mind pedig a predikatív szerkezetben lokatívusszal van kódolva a birtokos.

A fentiek alapján láthatjuk, hogy a szelkup névszói birtokos szerkezetek kifejezőmódjai közötti választásban az játssza a döntő szerepet, hogy milyen személyű a birtokos. Azok a szerkezetek épülnek fel hasonlóan, amelyekben a birtokos névszóval, illetve harmadik személyű névmással van kifejezve, míg a második személyű birtokost tartalmazó mondatok egy másik szerkezet típusba tartoznak.

Láthattuk, hogy e rövid összefoglaló keretei között nincsen lehetőség arra, hogy a birtoklás minden aspektusára kitérjünk, így egyáltalán nem vizsgáltam meg azt a tényt, hogy a szemantikai szempontok befolyásolják-e az adnominális szerkezeteket. Reményeim szerint erre egy későbbi tanulmányban sor kerül.

Rövidítésjegyzék

CO	igei kapcsolóelem	PL	többes szám
EP	kötőhangzó	POR	birtokos
GEN	birtokos eset	POS	birtok
IMP	felszólító mód	PP	névutó
LATENT	latentív	PST	múlt idő
LOC	lokatívusz	PTCL	partikula
NAR	narratív	PX	birtokos személyrag
NEG.EX	tagadó egzisztenciális (ige)	SG	egyes szám
OPT	optatív		

Irodalomjegyzék

- Bajdak, A. V., N. L. Fedotova & N. P. Maksimova = Байдак, А. В., Н. Л. Федотова & Н. П. Максимова 2010: Селькупские тексты. – *Аннотированные фольклорные тексты обско-енисейского языкового ареала*. Томск: Ветер. 133–184.
- Bartens, Raija 1991: Die positive und negative Existentiale in den finnisch-ugrischen Sprachen. – *Ural-Altäische Jahrbücher, Neue Folge* 14: 58–97.
- Bekker, E. G., L. A. Alitkina, V. V. Bykonja & I. A. Il'jašenko = Беккер, Э. Г., Алиткина, Л. А., Быконя, В. В. & Ильяшенко, И. А. 1995: *Морфология селькупского языка*. Южные диалекты, Часть I, Томск.
- Bykonja, V. V. = Быконя, В. В. 2005: *Селькупско-русский диалектный словарь*, Томск: ТГПУ.
- Clark, E. V. 1978: Locational: existential, locative, and possessive constructions. – Greenberg, J. H & C. A. Ferguson & E. A. Moravcsik (eds): *Universals of Human Language* IV. Stanford: Stanford University Press. 85–126.
- Erdélyi, István 1969: *Selkupisches Wörterverzeichnis: Tas-Dialekt*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Honti, László 2007: A birtoklás kifejezésének eszközei az uráli nyelvekben szinkrón és diakrón szempontból. – *Nyelvtudományi Közlemények* 104: 7–56.
- Inaba, Nobufumi 1998: Suomalais-ugrilaiten kielten omistusrakenteesta: typologinen ja geneettinen näkökulma, – Pajunen, Anneli (ed.): *Kielipiillistumisesta, analogiasta ja typologiasta*, SKS, Helsinki. 144–181.
- Kangasmaa-Minn 1984: On the Possessive Construction in Finno-Ugric. – *Nyelvtudományi Közlemények* 86: 118–123.
- 1993: Suomalais-ugrilaiset omistussuhteet. – Saarinen, Sirkka & Jorma Luutonen & Eeva Herrala (toim.): *Syyteemi ja poikkeama*. Juhlakirja Alho Alhoniemen 60-vuotispäiväksi 14. 5. 1993. Turun yliopiston Suomalaisen ja Yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 42. Turku. 46–54.
- Koptevskaja-Tamm, Maria 2001: Adnominal possession. – Haspelmath, Martin & Ekkehard König & Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds): *Language Typology and Language Universals*, v. 2. Berlin: de Gruyter. 960–970.
- 2002: Adnominal possession in the European languages: form and function. – *Sprachtypologie und Universalienforschung* 55: 2. Berlin: Akademie-Verlag. 141–172.
- Kozmács, István 2006: A birtokos személyragozás és a birtokos szerkezet. – Sipőcz Katalin (ed.): *Uralisztika*, Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 41–64.
- Kuzmina, A. I. = Кузьмина, А. И. 1974: *Грамматика селькупского языка*. Ч. I. Новосибирск.

- Kuznesova, A. I. & E. A. Helimskij & E.V. Gruškina = Кузнецова, А. И. & Е. А. Хелимский & Е. В. Грушкина 1980: *Очерки по селькупскому языку*. Москва: Московский Университет.
- Kuznesova, A. I., Kazakevič, O. A., Joffe, L. Ju. & Helimskij, E. A. = Кузнецова, А. И. – А. О. Казакевич, Л. Ю. Йоффе & Е. А. Хелимский 1993: *Очерки по селькупскому языку. Тазовский диалект*. Москва: Московский Университет.
- Nichols, Johanna. 1986: Head-marking and dependent-marking grammar. – *Language* 62 (1): 56–119.
- Stassen, Leon 2001: Predicative Possession. – Haspelmath, Martin, Ekkehard König & Wulf Oesterreicher & Wolfgang Raible (eds): *Language Typology and Language Universals*, v. 2. Berlin: de Gruyter. 954–960.
- 2009: *Predicative Possession*. Oxford – New York: OUP.
- Winkler, Eberhard 2003: Az uráli nyelvek habeo-szerkezetének történetéhez. – *Folia Uralica Debreciensia* 10. 195–207.